

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Педагогічний факультет

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«МЕДІАОСВІТА І МЕДІАЕТИКА»

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)
Освітня програма «Освітні, педагогічні науки»
Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки
Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки та
освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика
Протокол № 7 від 10 грудня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Медіаосвіта і медіаетика
Викладач (-і)	Деренюк Мар'яна Петрівна, доктор філософії
Контактний телефон викладача	0978096626
Е-mail викладача	mariana.dereniuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредитів ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Очно/дистанційно (вівторок 14:00-16:00)
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Курс спрямований на засвоєння здобувачами знань про сучасний медіапростір, основні принципи функціонування різних видів засобів масової інформації, правила культури спілкування в інформаційному суспільстві та методи захисту від можливих негативних впливів у процесі масової комунікації, методи організації професійної діяльності з використанням технології мультимедіа. Практично-семінарські заняття орієнтовані на самостійну підготовку студентами проєктів, творчих робіт, ситуаційних вправ, їхнього представлення та обговорення у групі, аналіз творчих ситуацій.</p>	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета: розвивати компетентності в галузі медіаосвіти та медіаетики з метою вирішення сучасних медіапедагогічних проблем, розвиток критичного мислення (критичного бачення), формування правильного сприйняття конкретних явищ, категорій, понять, ідей, дійсності тощо та коригування інформації, отриманої з відкритих джерел та Інтернет-ресурсів задля викриття прихованого змісту окремих фактів та усунення негативного впливу на свідомість громадян.</p>	
<p>Цілі:</p> <ul style="list-style-type: none"> – засвоєння ключових положень і проблематики медіаосвіти і медіаетики; – опанування дидактичних, психолого-педагогічних і методичних аспектів застосування медіа в навчанні і вихованні; – з'ясування впливу різних медіазасобів на навчання і виховання молоді, можливих наслідків їх негативного впливу; – спонування студентів до подальшої самоосвіти і самовиховання, розвитку особистісних якостей майбутнього педагога, відповідального ставлення до виконання обов'язків учителя; формування потреби постійно займатися самонавчанням і самовдосконаленням. <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен уміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> – розпізнавати маніпулятивну медіа інформацію; – аналізувати і критично сприймати медіатексти; – розпізнавати можливі наслідків їх негативного впливу; – планувати, організовувати та здійснювати мультимедійний супровід освітньої діяльності викладача ЗВО; – розкривати дидактичні, психолого-педагогічні і методичні аспекти застосування медіа в навчанні й вихованні; – вивчати вплив різних медіазасобів на навчання й виховання у ЗВО, можливих наслідків їхнього негативного впливу; <p>проводити мультимедіа заняття на відповідному рівні; обирати інноваційні медіаресурси та застосовувати медіаосвітні технології в освітньому процесі ЗВО.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p>Інтегральна компетентність – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в професійній освіті, що передбачає застосування певних теорій і методів педагогічної науки та інших наук відповідно до спеціалізації і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.</p> <p>Результатом вивчення дисципліни має бути сформованість таких компетентностей:</p> <p>Загальні компетентності (ЗК):</p>	

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 5. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 1. Здатність проєктувати і досліджувати освітні системи.

СК 2. Здатність застосовувати та розробляти нові підходи до вирішення задач дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері освіти й педагогіки.

СК 5. Здатність розробляти і реалізовувати нові освітні інструменти, проєкти та інтегрувати їх в освітнє середовище закладу освіти.

СК 6. Здатність управляти стратегічним розвитком команди в педагогічній, науково-педагогічній та науковій діяльності.

СК 8. Здатність інтегрувати знання у сфері освіти/педагогіки та розв'язувати складні задачі у мультидисциплінарних та міждисциплінарних контекстах.

Програмні результати навчання (ПР):

ПР 2. Використовувати сучасні цифрові технології і ресурси у професійній, інноваційній та дослідницькій діяльності.

ПР 3. Формувати педагогічно доцільну партнерську міжособистісну взаємодію, здійснювати ділову комунікацію, зрозуміло і недвозначно доносити власні міркування, висновки та аргументацію з питань освіти і педагогіки до фахівців і широкого загалу, вести проблемно-тематичну дискусію.

ПР 4. Вільно спілкуватися державною та іноземною мовами усно і письмово для обговорення результатів освітньої, професійної діяльності, презентації наукових досліджень та інноваційних проєктів.

ПР 7. Створювати відкрите освітньо-наукове середовище, сприятливе для здобувачів освіти та спрямоване на забезпечення результатів навчання.

ПР 9. Здійснювати пошук необхідної інформації з освітніх/педагогічних наук у друкованих, електронних та інших джерелах, аналізувати, систематизувати її, оцінюючи достовірність та релевантність.

5. Організація навчання**Обсяг навчальної дисципліни**

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс	Нормативний / вибірковий
2	011 Освітні, педагогічні науки	1	Вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин		
	лекції	заняття	сам. робота
Тема 1. Основи медіаосвіти: історія та концепції. Витоки медіаосвіти у світі та в Україні. Роль медіа в суспільстві. Основи критичного мислення в медіаосвіті. Типи медіа: традиційні та нові. Основні моделі медіаосвіти.	2		4

Тема 2. Етика у медіа: основні принципи та дилеми. Етичні стандарти у журналістиці. Цензура vs свобода слова. Питання приватності у цифрову епоху. Проблеми дезінформації та маніпуляції. Етика реклами.	2		4
Тема 3. Медіаграмотність як ключова компетенція сучасності. Як розпізнавати фейки? Джерела достовірної інформації. Перевірка фактів: інструменти та методи. Аналіз візуального контенту. Вплив медіа на суспільну думку.	2		4
Тема 4. Цифрові технології та медіаосвіта Розвиток нових медіа. Соціальні мережі: можливості та ризики. Алгоритми та їх вплив на інформацію. Медіа в умовах цифрової трансформації. Інтернет як глобальний медіапростір.	2		4
Тема 5. Медіаосвіта у формуванні громадянського суспільства. Роль медіаосвіти в демократичних процесах. Інформаційна безпека громадян. Виховання відповідального споживача медіа. Освіта для сталого розвитку через медіа.	2		4
Тема 6. Медіаосвіта у сфері освіти: виклики та перспективи Медіаосвіта для дітей та молоді. Розробка освітніх медіапроектів. Навчання педагогів у сфері медіаосвіти. Впровадження медіаграмотності у вищу освіту.	2		4
Тема 1. Аналіз медійного контенту.		2	4
Тема 2. Виявлення фейкових новин.		2	4
Тема 3. Етичні дилеми в медіа.		2	4
Тема 4. Робота з цифровими інструментами.		2	4
Тема 5. Розробка освітніх медіапроектів.		2	4
Тема 6. Соціальні мережі та етика.		2	4
Тема 7. Оцінювання медіаграмотності.		2	4

Тема 8. Медіаосвіта у формуванні громадянської свідомості.		2	4
Тема 9. Створення навчальних медіаінструментів.		2	4
ЗАГ:	12	18	60

6. Система оцінювання курсу

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни

100 бальна система: 60 балів протягом семестру на практичних заняттях, 25 балів за тестування на платформі <https://d-learn.pnu.edu.ua/> та 15 балів за творчі завдання.

Система оцінювання курсу відбувається згідно з ікритеріями оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти, що регламентовані в університеті.

Шкали оцінювання		
університетська	національна	шкала ЄКТС
90-100	зараховано	A
80-89		B
70-79		C
60-69		D
50-59		E
26-49	не зараховано	FX
1-25		F

«відмінно» – здобувач демонструє повні і глибокі знання навчального матеріалу, достовірний рівень розвитку умінь та навичок, правильне й обґрунтоване формулювання практичних висновків, наводить повний обґрунтований розв’язок прикладів та задач, аналізує причинно-наслідкові зв’язки; вільно володіє науковими термінами;

«добре» – здобувач демонструє повні знання навчального матеріалу, але допускає незначні пропуски фактичного матеріалу, вміє застосувати його до розв’язання конкретних прикладів та задач, у деяких випадках нечітко формулює загалом правильні відповіді, допускає окремі несуттєві помилки та неточності розв’язках;

«задовільно» – здобувач володіє більшою частиною фактичного матеріалу, але викладає його не досить послідовно і логічно, допускає істотні пропуски у відповіді, не завжди вміє правильно застосувати набуті знання до розв’язання конкретних прикладів та задач, нечітко, а інколи й невірно формулює основні твердження та причинно-наслідкові зв’язки;

«незадовільно» – здобувач не володіє достатнім рівнем необхідних знань, умінь, навичок, науковими термінами.

Оцінювання здійснюється відповідно до: [Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника \(Редакція 6\) \(введено в дію наказом ректора №309 від 19.05.2023 р.\); Положення про порядок організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти](#)

	Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника (введено в дію наказом ректора № 309 від 19.05.2023 р.).
Вимоги до письмових робіт	<p>Письмові роботи пропонуються у формі тестових завдань, розміщених у системі d-learn та творчих завдань.</p> <p>Творче завдання є видом позааудиторної роботи студентів навчально-дослідного чи проєктно-конструкторського характеру, що виконується на основі самостійного вивчення частини програмового матеріалу або його систематизації та узагальнення, для практичного застосування і завершується представленням результатів на занятті. Зміст, структура, порядок подання та представлення творчих завдань розміщуються на платформі дистанційного навчання та доводяться до відома студентів перед початком його виконання.</p> <p>Поточний контроль 60 балів (усне та письмове оцінювання). Тестування 25 балів. Творчі завдання 15 балів. Всього 100 балів.</p>
Практичні заняття	<p>Практичне заняття проводиться з метою формування у студентів умінь і навичок з предмету, вирішення сформульованих завдань, їх перевірка та оцінювання. За метою і структурою практичні заняття є ланцюжком, який пов'язує теоретичне навчання і навчальну практику з дисципліни, а також передбачає попередній контроль знань студентів. Оцінка за практичне заняття враховується при виставленні підсумкової оцінки з дисципліни.</p> <p>Під час практичних занять здобувачі усно доповідають на обрані питання, дають відповіді на додаткові питання викладача, доповнюють один одного за різними питаннями практичного заняття, приймають участь в обговоренні практичних питань, вирішують ситуаційні вправи, проходять тестування, використовують сучасні інтерактивні методи отримання знань. Така форма надає студенту можливість отримати максимум 60 балів протягом семестру.</p>
Умови допуску до підсумкового контролю	Здобувач допускається до підсумкового контролю, якщо виконав більше 60% завдань курсу, відпрацював всі заняття і за результатами оцінювання (бали за практичні заняття і самостійну роботу) набрав не менше 25 балів.
Підсумковий контроль	Залікова (підсумкова) оцінка (макс. 100 балів) виставляється у результаті сумування отриманих балів на практичних заняттях та за усі види виконаних робіт.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи: Присутність здобувачів вищої освіти на контрольній роботі є обов'язковою. У процесі написання контрольної роботи та виконання індивідуальних завдань неприпустимими є плагіат та списування.

Академічна доброчесність: Дотримання академічної доброчесності засновується на ряді положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів вищої освіти та науково-педагогічних працівників університету. Ознайомитися з «Положенням про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (Редакція 2)» можна за покликанням: <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2024/02/34-05-polozhennia-pro-zapobihannia-a-kademichnomu-plahiatu.pdf>.

Відвідування занять: Якщо здобувач пропустив практичне заняття, необхідно виконати всі практичні завдання, передбачені даним заняттям, пройти тестування та отримати відповідну оцінку. Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове. Здобувач вищої освіти, який не набрав 25 балів (сума балів за практичні заняття і самостійну роботу) до залікової роботи не допускається. У такому випадку до початку сесії здобувач може отримати допуск, відпрацювавши всі заняття і виконавши всі передбачувані види робіт, зокрема, виконання самостійної роботи, тестування у системі дистанційного навчання (<https://d-learn.pnu.edu.ua>). Студент, який не набрав мінімум 50 балів за курс, має право перездати залік на талоні №2, №3 відповідно до «Положення про порядок повторного вивчення навчальних дисциплін (кредитів ECTS) в умовах ECTS (Редакція 4)» <https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/polozhennia-pro-povtorne-vyvchenniadystysyplin-kredytiv-ects-v-umovakh-ects.pdf>

Лекції, тестові завдання, завдання для самостійної роботи, а також додаткові ресурси для засвоєння змісту курсу є доступними на сайті дистанційного навчання. Консультації щодо виконання самостійної роботи можна отримати щовівторка в аудиторії 510 (вул. Бандери, 1) або в режимі онлайн, за допомогою e-mail, viber, telegram, zoom.

Студент, який навчається за **індивідуальним графіком**, має опрацювати самостійно весь матеріал і виконати всі види контролю відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.44_2022-polozhennia-pro-poriad-ok-navchannia-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity-za-individualnym-hrafiikom-u-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasyliya-stefanyka.pdf

Неформальна освіта: Здобувачі вищої освіти мають право на перезарахування результатів навчання набутих у неформальній освіті згідно відповідного Положення Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника»: https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasyliya-stefanyka.pdf

Також здобувачі вищої освіти можуть самостійно на платформах Prometheus, Coursera, edEx, edEra, FutureLearn та інших опанувати матеріал для перезарахування результатів навчання.

8. Рекомендована література

Основна

1. Баришполец О. Медіаосвіта : зарубіжний досвід. Соціальна психологія. 2008. № 3. С. 162–170
2. Баришполец О. Медіапсихологія: на перетині інформаційного та освітнього просторів : монографія / за наук. ред. Л. А. Найдюнової, Н. І. Череповської ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. К. : Міленіум, 2014. 348 с.
3. Григорова З. В. Нові медіа, соціальні медіа, соціальні мережі—ієрархія інформаційного простору. Технологія і техніка друкарства. 2017. № 3. С. 93-100.
4. Деренюк М. Історіографія проблеми розвитку медіаосвіти в закладах вищої освіти України та Республіки Польщі (кінець ХХ – початок ХХІ ст.). Вісник науки та освіти. 2023. №12 (18). С. 419-430.
5. Деренюк М. Основні підходи до тлумачення поняття медіаосвіти у польській та українській педагогічній науці. Наукові інновації та передові технології. 2023. № 12 (26). С.546-558.
6. Деркаченко Я. Соціальні мережі, як середовище для технологій маніпулятивного впливу. Сучасний захист інформації. 2016. №1. С.51-59.
7. Іванова Т. В., Іванов В. Ф. Медіаосвіта та медіаграмотність як актуальні тенденції виховання сучасної молоді. Педагогіка і психологія. 2013. № 2. С. 46–55.
8. Івашнюва С. Використання соціальних сервісів та соціальних мереж в освіті. Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя. 2012. № 2. С.15-17.

9. Кірдан О., Кірдан О., Литвиненко В. Медіаосвіта та формування медіакомпетентності майбутніх педагогів і менеджерів освіти. Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2024. №1 (29). С.116-125.
10. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція). MediaSapiens : вебсайт. URL: <https://bit.ly/2PPBVwW>
11. Литвин А. В. Завдання медіаосвіти в контексті підвищення якості професійної підготовки. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2009. № 4. С. 9–21.
12. Медіакомпетентність фахівця : колективна монографія / за наук. ред. Г. В. Онкович. Київ : Логос, 2013. 287 с.
13. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник / ред.-упор.: В. Ф. Іванов, О. В. Волощенко ; за наук. ред. В. В. Різуна. Київ : Центр Вільної Преси, 2013. 352
14. Медіаосвіта та медіаграмотність: підручник для студентів педагогічних коледжів / Ред.-упор. В.Ф.Іванов, О. В. Волощенко; За науковою редакцією В. В. Різуна. Київ: Центр Вільної Преси, 2014. 431 с.
15. Онкович Г. В. Професійно орієнтована медіаосвіта у вищій школі. Педагогіка і психологія. 2013. № 2. С. 55–61.
16. Сулім Г. Особливості розвитку медіаосвіти : закордонний досвід. Збірник праць Науково-дослідного центру періодики / відп. ред. М. М. Романюк. Львів : ЛННБ, 2010. Вип. 2 (18). С. 375–385.

Допоміжна

17. Бабакіна О., Шуртигіна В., Бабельчук О. Медіаграмотність педагога в умовах розвитку цифрових технологій. Наука і техніка сьогодні. 2024. № 7 (35). С. 265-276.
18. Бутиріна М. В. Медіаконтент: вектори розвитку та форми побутування в цифрову добу. Вісник Харківського національного університету імені ВН Каразіна. 2016. № 9. С. 80-81.
19. Бабій Р. Аналіз підходів до визначення понять медіаосвіта, медіаграмотність, медіапедагогіка. Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету Україна. 2013. № 1. С. 11-14.
20. Баришполец О. Медіаосвіта: зарубіжний досвід. Соціальна психологія. 2008. №3. С.162-170.
21. Биндас О. Специфіка понять «медіаграмотність», «медіакомпетентність», та «медіаосвіта» в підготовці вчителів іноземних мов. Освіта та педагогічна наука. 2020. № 3 (175). С. 20–30.
22. Бойко С. Медіаграмотність як основа інформаційно-психологічної безпеки особистості в сучасних умовах. Український психолого-педагогічний науковий збірник. 2015. № 6. С. 18–23.
23. Головченко Г. Аналіз діяльності центрів медіаосвіти в Україні. Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи. 2020. №1 (17). С. 29-39.
24. Кондур О., Стинська В. Розвиток медіаосвіти у вищій школі в кінці ХХ – на початку ХХІ століть. Освітні обрії. 2024. № 1 (58). С.14-18.
25. Корнещук В. Медіаосвіта як засіб формування медіакультури майбутніх фахівців. Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти. 2017. №16 с. 20-23.
26. Коропатник М. Медіаосвіта в Україні: історія і сьогодення. Сіверянський літопис. 2016. № 3. С. 159–174.
27. Лабенко О., Шакун Н., Заїка Т. Критичне мислення та медіаграмотність у цифрову епоху: виклик та можливості для української освіти. Перспективи та інновації науки. 2023. № 12 (30). С. 331-345.
28. Лазарева Л. Медіакультура та її функції. Культура і сучасність. 2010. № 2. С. 140-145.
29. Луцький М. Медіаосвіта як чинник інформаційної безпеки України. Юридичний вісник Повітряне і космічне право. 2023. №1. С.206-213.
30. Назарук Ю. Медіаосвіта як важливий чинник формування особистості в умовах сучасного освітнього простору. Медіасфера і медіаосвіта. 2015. С.286- 292.

31. Найдюнова Л. А. Медіапсихологія війни як основа концептуальних трансформацій медіаосвіти: від медіатравми до травмаінформованих практик. Проблеми політичної психології. 2022. № 12(26). С. 173-197.
32. Найдюнова Л. А. Основні напрями і перші підсумки експериментального впровадження медіаосвіти на всеукраїнському рівні. Педагогіка і психологія. 2013. № 2. С. 38–45.
33. Новітні освітні технології сучасної медіадидактики: монографія / Г. В. Онкович, В. В. Агаркова, М. М. Боголюбова, О. М. Ляліна, А. Д. Онкович, Л. В. Редько-Шпак, Н. М. Флегонтова; За наук. ред. д. п. н., проф. Г. В. Онкович. Київ: Видавництво Ліра-К, 2021. 156 с.
34. Марченко Г. Особливості впровадження медіаосвіти в Польщі. Українська полоністика. 2018. № 15. С. 139-145.
35. Слюсаревський М. М. Медіаорієнтаційна функція освіти як відповідь на виклики інформаційної доби. Педагогіка і психологія. 2013. № 2. С. 18–28.
36. Руснак О. В. Медіа-інформаційна безпека України: правові аспекти. Стратегічні пріоритети. 2013. № 3. С. 147-150.
37. Цивін М. Н., Матвієнко О. В. Медіабезпека особистості як соціально-освітня проблема. Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2015. № 2. С. 195-200.
38. Цюняк О. Освітні можливості соціальних мереж у професійній підготовці майбутніх педагогів. UNESCO Chair Journal Lifelong Professional Education in the XXI Century. 2021. № 3. С. 34-39.
39. Цюняк О., Стинська В. Ретроспективний аналіз розвитку медіаосвіти в Україні. Наука і техніка сьогодні. 2024. №7 (35). С. 440-448.
40. Чемерис І., Медіаосвіта за кордоном: теорії медіаосвіти й коротка історія розвитку. Вища освіта України. 2006. № 3. С. 104–108.
41. Шведова Я. Медіаосвіта як засіб формування медіакультури студентів. Scientific notes of the pedagogical department. 2011. №26. С. 193-200.

Викладач:

доктор філософії,
асистент кафедри педагогіки та
освітнього менеджменту ім. Б. Ступарика

Мар'яна ДЕРЕНЮК